

Міжнародна навчальна програма «DLL – Вчимося навчати німецької» для підготовки вчителів нової генерації у Вінницькому педуніверситеті

Наталія ВИШИВАНА,

кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського,

Катерина ПОСЕЛЕЦЬКА,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського – один із перших закладів вищої освіти в Україні, що взяв участь у пілотуванні інноваційної міжнародної програми «DLL – Вчимося навчати німецької» і досягнув у цьому достатньо високих результатів.

Варто, з нашого погляду, звернутися до історії програми. У 2015 році Гете-інститут, з яким ВДПУ успішно співпрацює майже 20 років, запропонував українським ЗВО нову міжнародну програму «DLL – Вчимося навчати німецької». Основна її мета полягає в ознайомленні майбутніх учителів з найсучаснішими дослідженнями у галузі викладання німецької мови як іноземної. Всі учасники та експерти схвально оцінили ті можливості, які надає програма. Водночас не всі університети були готові до змін – і організаційних і щодо форм та методів викладання. Нашому університету – одному з небагатьох в Україні – вдалося пілотувати проект. Це відбулося передусім завдяки підтримці та за організаційного сприяння ректора університету Н. І. Лазаренко та декана факультету іноземних мов доцента Т. І. Ямчинської. Керувати проектом доручили доценту кафедри германської і слов'янської філології та зарубіжної літератури Наталії Володимирівні Вишиваній.

З листопада 2016 року було підписано угоду про співпрацю між ВДПУ та Гете-інститутом, відомою культурною та освітньою установою Німеччини, в особі її директора пані Беате Кюлер та керівника мовного відділу пані Сузанне Бекер. Як зазначила на підписанні угоди ректор університету Наталія Іванівна Лазаренко, участь у проекті відкрила для вищого навчального закладу нові перспективи щодо підготовки вчителя для Нової української школи.

З метою імплементації програми протягом двох років члени робочої групи від університету

– Н. В. Вишивана, К. А. Поселецька, Т. М. Сольська – розробили і здійснили певні заходи. Зокрема, написали наскрізну програму з методики для формату змішаного навчання та розробили планування і навчальні матеріали для аудиторних занять. Регулярно організовувались та проводились численні зустрічі робочої групи у Гете-інституті у Києві та скайп-конференції, консультування німецькими експертами з метою розроблення навчальних програм та узгодження їх з рамковими умовами імплементації у нашому університеті.

Важливою передумовою успішного перебігу проекту є підвищення кваліфікації викладачів німецької мови ВДПУ та вчителів шкіл міста, на базі яких студенти проходять педагогічну практику і проводять дослідницькі проекти. У тренінгах та 12-тижневих онлайн-семінарах Гете-інституту методичну компетенцію вдосконалили 11 викладачів кафедри, які взяли участь у 30 семінарах за обраним DLL-модулем. Серед них троє викладачів пройшли навчання DLL-тренера з отриманням міжнародної кваліфікації, з тим, щоб безпосередньо виконувати обов'язки тьютора на онлайн-платформі.

Основним і найважливішим модулем пілотованого проекту є інтегрування підручників серії «Вчимося навчати німецької» у навчальну програму з методики-дидактики підготовки бакалавра для студентів третього-четвертого курсу, що триває загалом чотири семестри. Протягом усього періоду навчання студенти вивчають чотири блоки серії «Вчимося навчати німецької», серед яких: «Компетенція вчителя та організація заняття», «Як вивчати німецьку як іноземну?», «Завдання, вправи, інтеракція» та «Програмні вимоги та планування занять». Усі підручники та доступ до онлайн-платформи для

виконання завдання надано університету Гете-інститутом у рамках угоди безкоштовно.

Особливістю програми є насамперед її інноваційний зміст: акцентується на компетентнісному та комунікативно-діяльнісному підходах до вивчення іноземних мов. У навчання традиційних умінь читання, письма, аудіювання та говоріння інтегровано концепцію практико-орієнтованого навчання: *learning by doing*, а також орієнтовано на учня та його залучення до активної роботи, інтеракція, сприяння розвитку автономного навчання учнів, міжкультурної компетенції та ін. Інноваційною є також форма занять *blended learning*, тобто змішаного навчання. Вона передбачає опрацювання частини матеріалу на онлайн-платформі у супроводі тьюторів – викладачів німецької мови нашого університету, які пройшли відповідну підготовку, а також поєднання з традиційним аудиторним заняттям. В основному акцентується на інтеракції, колаборативній роботі студентів, презентаціях та евалюації.

Під час онлайн-фази студенти самостійно опрацюють навчальний матеріал та виконують вправи і тести на онлайн-платформі, відповіді автоматично зберігаються та перевіряються викладачем дистанційно. Крім того, під час виконання завдань, що потребують обговорення, студенти мають можливість читати та коментувати дописи інших учасників, брати участь у дискусіях з певних проблем на форумі. Така модель навчання дає змогу ефективно використовувати час, відведений у навчальному плані на самостійну роботу студента, зменшити витрати часу на перевірку домашнього завдання на занятті, присвятити аудиторний час виконанню та обговоренню найважливіших завдань з теми.

Дуже важливим, однак, є сприйняття проекту самими студентами. Що вони думають про проект?

Крістіна Олійник розмірковує: «Цей проект надає його учасникам унікальну можливість заглибитись у світ нових методів та сучасних підходів до вивчення німецької мови. Нам, студентам ВДПУ, що перші в Україні беруть участь у пілотуванні проекту, надзвичайно пощастило. Результати перевершили всі очікування! По-перше, теорія методики навчання тісно пов'язана в цьому проекті з практичною спрямованістю майбутньої діяльності вчителя. Заняття дали нам можливість зрозуміти і – найголовніше – відчутти весь креативний потенціал будь-якого методу або навіть вправи, спрямованої на формування тієї чи іншої компетенції. По-друге, в центрі уваги перебувало завдання аналізу заняття з усіх

боків, тому ті знання, що ми отримали на проєкті, можна застосувати не лише щодо уроку німецької мови, а й уроку взагалі. В цілому приємні враження та фундаментальні компетенції, отримані від роботи в проєкті DLL, відкрили нам німецьку мову з цікавих сторін для викладання у школі. Адже нічого так не стимулює учня до вивчення іноземної мови, як натхненний учитель. А ми вже майже вчителі...»

Опрацювання теоретичної частини блока серії DLL завершується обов'язковим практично-дослідницьким проєктом, який студенти проводять під час шкільної практики. Метою цього невеличкого експериментального дослідження є апробація нових форм і методів роботи, з якими студенти ознайомились на заняттях та під час самостійного опрацювання матеріалу. Отже, ще однією перевагою пілотованої програми є безпосередній зв'язок теорії з практикою. Демонстрація на практиці відбувається також і під час опрацювання підручників: кожен блок програми DLL містить відео-матеріали з уривками занять, які дають можливість поспостерігати за проведенням занять німецької мови в різних країнах світу і слугують основою для подальшого аналізу та рефлексії.

Студенти проводили свої проекти в одній зі шкіл міста – школи-гімназії №7, 1, 2, 30 та технічному ліцеї. Протягом квітня без відриву від навчання студенти ознайомилися з особливостями викладання німецької мови у школах, відвідали та обговорили заняття провідних вчителів шкіл та студентів-практикантів IV курсу, а потім уже підготували та провели власні проекти.

Ознайомлення зі школою та набуття першого учительського досвіду було надзвичайно корисним для наших студентів. Це засвідчують їхні відгуки, а також результати опитувань учнів та спостережень вчителів, що проводились у рамках проектів. Про свої враження і про перший вчительський досвід розповідають студентки III курсу.

Наталія Мельник: «Ось я і провела свій перший урок. Я переконалась в тому, що бути хорошим вчителем – дуже важка справа. Скільки часу мені потрібно було, щоб спланувати урок, розробити завдання, підготувати всі необхідні матеріали! А скільки при цьому ще й хвилювання і побоювань через відсутність досвіду викладання, незнання класу. Пам'ятаю цілий клас дітей з допитливими оченятами, які спрямували погляд на мене і чекали: «А що ж вона зараз нам розкаже?» Спочатку мені було дещо важко пояснювати учням завдання, але коли діти зрозуміли, в чому воно полягає, почали працювати активно та з цікавістю. Діти не звикли до такого виду діяльності, але їм справді сподобалося те, чим вони займалися. Дітям цікаво під час уроку рухатися, щось тримати у руках, клеїти, малювати. Провівши свій урок та відвідавши уроки кількох однокласниць, я побачила, що будь-яку тему, будь-який урок можна зробити цікавим, для цього потрібне лише бажання. Я зрозуміла, що методики, які ми вивчаємо, справді діють, завдяки ним учитель може завоювати увагу та прихильність учнів. Такі уроки учні не будуть пропускати, а іноземну мову вивчатимуть з легкістю і задоволенням. Я вдячна Наталі Володимирівні, яка прийшла на мій урок. Мені справді було важливо почути її враження та поради, щоб оцінити свою роботу, щоб аналізувати свої помилки та надалі розвиватися у викладацькій діяльності. Я вдячна за можливість отримання таких цінних знань та досвіду. Сподіваюся стати у майбутньому гідною вчителькою».

Олена Чечельницька: «Неможливо передати те хвилювання і очікування, що довелося пережити, готуючись до проведення свого першого уроку. Відверто кажучи, останнім часом я сумнівалася в тому, що справді хочу бути вчителькою, але цей проект кардинально змінив моє бачення професії педагога. Я задоволена тим, як пройшов мій урок, як працювали мої учні, я рада, що всі мої ідеї було реалізовано з успіхом. Всі учні були дуже активні,

усі виконували запропоновані завдання, в класі панувала дружня атмосфера, діти залишились задоволені уроком. Такий висновок я змогла зробити, аналізуючи анкети, які вони заповнювали в кінці уроку. Я зрозуміла, що всі мої зусилля були марними, коли читала анкети учнів. Я дуже вдячна моїм викладачам, які навчали мене і показали, якими мають бути сучасна школа, сучасні вчителі. Я дуже вдячна за можливість побувати вчителем та провести урок вже на III курсі, бо це справді дуже цінний досвід. Завдяки проекту, я переконалась в тому, що хочу бути вчителькою!».

Заключним етапом апробації проектів є ретельне документування та презентація студентами результатів дослідження, які відбулися успішно. Усі презентації та документації проектів було надіслано до Гете-інституту для зовнішньої експертизи, де вони отримали схвалення, а отже, всі студенти отримують міжнародні сертифікати. І це є надзвичайно позитивним результатом.

Узагальнюючи, зазначимо, що якісні зміни у Новій українській школі неможливі без удосконалення педагогічної освіти, впровадження ефективних програм та методик у вищих начальних закладах. У зв'язку з цим досвід інноваційної програми DLL, розробленої спільно Гете-інститутом та німецькими науковцями, у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського видається досить перспективним. Результати імплементації проекту у Вінниці спонукали також інші університети та вищі педагогічні заклади України долучитися до експерименту. Сподіваємося, що це сприятиме активізації творчого пошуку навчальних закладів, які готові до впровадження новацій, і, зрештою, до забезпечення якості підготовки спеціалістів на рівні міжнародних стандартів.